

**KARTA KURSU**

|                 |                                                                          |
|-----------------|--------------------------------------------------------------------------|
| Nazwa           | Regionalne ćwiczenia terenowe – Wyżyna Lubelska i Bieszczady             |
| Nazwa w j. ang. | <i>Regional field classes – Lubelska Upland and Bieszczady Mountains</i> |

|                 |                                       |                                                          |
|-----------------|---------------------------------------|----------------------------------------------------------|
| Koordynator     | Dr hab. Sławomir Kurek, prof.<br>UKEN | Zespół dydaktyczny                                       |
|                 |                                       | Dr hab. Sławomir Kurek, prof.<br>UKEN<br>Dr Rafał Krocak |
| Punktacja ECTS* | 2                                     |                                                          |

## Opis kursu (cele uczenia się)

Po zakończeniu kursu student potrafi opisać zróżnicowanie środowiska geograficznego Wyżyny Lubelskiej oraz Bieszczad Zachodnich a także przedstawić wzajemne relacje pomiędzy jego elementami. Ponadto, student potrafi określić wpływ uwarunkowań historycznych na rozwój społeczno-gospodarczy obszaru ćwiczeń terenowych oraz określić poziom rozwoju zagospodarowania turystycznego na analizowanym obszarze.  
Kurs prowadzony w języku polskim.

## Warunki wstępne

|              |      |
|--------------|------|
| Wiedza       | brak |
| Umiejętności | brak |
| Kursy        | brak |

## Efekty uczenia się

|        | Efekty uczenia się dla kursu                                                                                                                           | Odniesienie do efektów kierunkowych |
|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|
| Wiedza | W01, Omawia i objaśnia zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Wyżyny Lubelskiej i Bieszczad Zachodnich                                                | K_WG03, K_WK01,                     |
|        | W02, Omawia wpływ uwarunkowań historycznych i przyrodniczych na rozwój społeczno-gospodarczy regionu.                                                  | K_WG06, K_WG07,                     |
|        | W03 Omawia potencjał turystyczny (w tym atrakcje i ruch turystyczny) na obszarze Roztocza, Bieszczad i Beskidu Niskiego oraz wybranych miast regionu). | K_WG08, K_WG09, K_WK02              |

|              | Efekty uczenia się dla kursu                                                                                            | Odniesienie do efektów kierunkowych |
|--------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|
| Umiejętności | U01, interpretuje i analizuje cechy fizycznogeograficzne poszczególnych regionów Wyżyny Lubelskiej i Karpat Wschodnich. | K_UW02, K_UW04, K_UW05, K_UK01,     |
|              | U02 Rozumie współczesne procesy społeczno-gospodarcze zachodzące na obszarach Wyżyny Lubelskiej i Karpat Wschodnich.    | K_UW02, K_UW03, K_UW04, K_UK01,     |
|              | U03 Identyfikuje relacje zachodzące pomiędzy poszczególnymi elementami środowiska geograficznego na obszarze ćwiczeń.   | K_UW02, K_UW03, K_UW05, K_UK01.     |

|                       | Efekty uczenia się dla kursu                                                                                                                           | Odniesienie do efektów kierunkowych |
|-----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|
| Kompetencje społeczne |                                                                                                                                                        |                                     |
|                       | K01, Świadomy złożoności funkcjonowania systemu przyrodniczego na Ziemi, wykazuje postawę odpowiedzialności za poszanowanie środowiska przyrodniczego. | K_KK01, K_KK02,                     |
|                       | K02, Aktywna postawa w poszukiwaniu i poszerzaniu wiedzy oraz jej weryfikacji.                                                                         | K_KR01.                             |

| Organizacja        |            |                     |  |   |  |    |  |   |  |   |   |
|--------------------|------------|---------------------|--|---|--|----|--|---|--|---|---|
| Forma zajęć        | Wykład (W) | Ćwiczenia w grupach |  |   |  |    |  |   |  |   |   |
|                    |            | A                   |  | K |  | L  |  | S |  | P | E |
| Liczba godzin      | -          |                     |  |   |  | 18 |  |   |  |   |   |
| Zaliczenie z oceną |            |                     |  |   |  |    |  |   |  |   |   |

## Opis metod prowadzenia zajęć

Zajęcia prowadzone są w formie zajęć terenowych (3-dniowe) w wybranych przez prowadzących obszarach Wyżyny Lubelskiej i polskich Karpat Wschodnich. W szczególności trasa obejmuje Rostocze, Bieszczady, Beskid Niski oraz miasta Sandomierz, Zamość, Przemyśl.

## Formy sprawdzania efektów kształcenia

|     | E – learning | Gry dydaktyczne | Ćwiczenia w szkole | Zajęcia terenowe | Praca laboratoryjna | Projekt indywidualny | Projekt grupowy | Udział w dyskusji | Referat | Praca pisemna (esej) | Egzamin ustny | Kolokwium pisemne | Inne |
|-----|--------------|-----------------|--------------------|------------------|---------------------|----------------------|-----------------|-------------------|---------|----------------------|---------------|-------------------|------|
| W01 |              |                 |                    | X                |                     |                      |                 | X                 | X       |                      |               |                   |      |
| W02 |              |                 |                    | X                |                     |                      |                 | X                 | X       |                      |               |                   |      |
| W03 |              |                 |                    | X                |                     |                      |                 | X                 | X       |                      |               |                   |      |
| U01 |              |                 |                    | X                |                     |                      |                 | X                 | X       |                      |               |                   |      |
| U02 |              |                 |                    | X                |                     |                      |                 | X                 | X       |                      |               |                   |      |
| U03 |              |                 |                    | X                |                     |                      |                 | X                 | X       |                      |               |                   |      |
| K01 |              |                 |                    | X                |                     |                      |                 | X                 | X       |                      |               |                   |      |
| K02 |              |                 |                    | X                |                     |                      |                 | X                 | X       |                      |               |                   |      |

### Kryteria oceny

Zaliczenie ćwiczeń uzyskuje student, który prowadził poprawnie notatki z obserwacjami terenowymi i poszczególnymi punktami trasy, oraz przedstawił referat na wybrany temat podczas ćwiczeń (w autokarze lub na punktach postojowych).

### Uwagi

1/ Warunkiem dopuszczenia studenta do ćwiczeń terenowych jest posiadanie odpowiedniego obuwia terenowego, notatnika i stosownych map przeglądowych/krajoznawczych/turystycznych obszaru ćwiczeń.  
2/ Warunkiem uzyskania zaliczenia jest pełne (3-dniowe) uczestnictwo w zajęciach terenowych.

## Treści merytoryczne (wykaz tematów)

1. Funkcje Lublina (opcjonalne zwiedzanie miasta).
2. Charakterystyka fizycznogeograficzna Wyżyny Lubelskiej.
3. Wpływ rodu Zamojskich na politykę państwa, Ordynacja Zamojskich. Zamość – miasto twierdza (+ zwiedzanie).
4. Etymologia nazw geograficznych na Rostoczu
5. Charakterystyka fizycznogeograficzna Rostocza (polskie i ukraińskie). Rostoczański Park Narodowy i jego dominanty.
6. Rostocze jako region turystyczny z szczególnym uwzględnieniem Krasnobrodu, Zwierzyńca, Józefowa, Majdanu Sopockiego i Horyńca Zdroju

7. Geograficzne, geologiczne i przyrodnicze znaczenie rezerwatu „Szumy nad Tanwią” oraz funkcje Suśca
8. Trwałość dawnych granic państwowych w krajobrazie i kulturze (na przykładach znajdujących się na trasie przejazdu).
9. Rozwój historyczny Przemyśla oraz Twierdza Przemyśl - jej współczesne znaczenie i wykorzystanie. Zwiedzanie fortu Duńkowiczki.
10. Bieszczady w latach 1944-1951. Wysiedlenia, Akcja „Wisła i Akcja H-T.
11. Zbiorniki retencyjne i ich funkcje (na przykładzie zbiornika „Solina”).
12. Charakterystyka środowiska fizyczno-geograficznego Bieszczad i osobliwości przyrodnicze Bieszczadzkiego Parku Narodowego.
13. Osadnictwo w Bieszczadach – okres międzywojenny i powojenny.
14. Etymologia nazw bieszczadzkich (nazwy historyczne, zmiany nazw).
15. Dostępność komunikacyjna Bieszczad (koleje normalnotorowe, infrastruktura drogowa – Wielka i Mała Pętla)
16. Gospodarka Bieszczad po II wojnie światowej (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, przemysł, turystyka).
17. Atrakcje turystyczne worka bieszczadzkiego.

Słowniczek (5-15 pojęć w języku angielskim)

Lesser Poland Upland, The Sandomierska Basin, Lubelska Upland, Poleski National Park, Roztocze Upland, Bieszczady Mountains, Low Beskids, physico-geographical characteristics, socio-economic characteristics, tourist development

### Wykaz literatury podstawowej

- Bałda W., 2019. Serce Bieszczadów. Opowieść o Ustrzykach Górnych. Wyd. Księży Młyn, Łódź.
- Buraczyński J., 1999. Roztocze: budowa, rzeźba, krajobraz. Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. Zakład Geografii Regionalnej.
- Długosz Z., Kurek S., 2009, Ludność województwa podkarpackiego, [w:] Folia Geographica, ser. Geographica-Oeconomica, vol. XXXIII, s. 29-37.
- Haczewski, G. Kukulak, J. Bąk K. 2007. Budowa geologiczna i rzeźba Bieszczadzkiego Parku Narodowego. Prace Monograficzne Nr 468, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków.
- Izdebski J., Kaczmarski K., Krzysztofiński M. (red.), 2009, Bieszczady w Polsce Ludowej 1944-1989. Instytut Pamięci Narodowej, Rzeszów.
- Jadam H. (red.), 1975. Pionierzy. Pamiętniki osadników bieszczadzkich. Rzeszów.
- Kociuba D., 2011. Funkcje metropolitalne Lublina. Studia miejskie nr. 4, s. 267-281.
- Kondracki J., 2009, Geografia regionalna Polski, PWN Warszawa.
- Krocak, R., Bryndal, T., Biały, S., Pylypovych, O., Andreychuk, Y., & Rutar, A. (2020). Granica państwa a spójność danych dla potrzeb analiz hydrologicznych. Studium przypadku dla zlewni Wiaru na pograniczu polsko-ukraińskim. Przegląd Geograficzny, 92(1), 69-92
- Kryciński S. (red.), 1996. Bieszczady: słownik historyczno-krajoznawczy. Cz. 2, Gmina Cisna
- Kryciński S., 1995. Bieszczady: słownik historyczno-krajoznawczy. Cz. 1, Gmina Lutowska.
- Luboński P. (red.), 2012. Beskid Niski: przewodnik. Pruszków: Oficyna Wydawnicza "Rewasz"..
- Michałowski W., Rygielski J., 1986, Spór o Bieszczady, Warszawa: Sport i Turystyka.

Mrocza A., Adamski P., 2010. Dzienny rozkład ruchu turystycznego w wybranych rezerwach przyrody i Magurskim Parku Narodowym, *Folia Turistica*, s. 91-106.

Nasiadka M., 2017, *Roztocze Zachodnie*. Wydawnictwo Turystyczne Paweł Wład, Rzeszów

Pisuliński J., 2017, *Akcja Specjalna „Wisła”*, Wyd. Libra, Rzeszów.

Pisuliński J., 2017, *Przesiedlenie ludności ukraińskiej z Polski do USRR w latach 1944-1947*, Wyd. Libra, Rzeszów.

Potaczała K., 2012, *Bieszczady w PRL-u*, Wyd. Bosz, Olszanica.

Potaczała K., 2013, *Bieszczady w PRL-u cz. 2*, Wyd. Bosz, Olszanica.

Potaczała K., 2015, *Bieszczady w PRL-u cz. 3*, Wyd. Bosz, Olszanica.

Potaczała K., 2017. *To nie jest miejsce do życia. Stalinowskie wysiedlenia z nad Bugu i Bieszczadów*. Prószyński i S-ka, Warszawa.

Potaczała K. 2019. *Zostały tylko kamienie. Akcja „Wisła”: wygania i powroty*. Prószyński i S-ka, Warszawa.

Świeca A., Kałamucki K. (red.), 2006. *Turystyka aktywna i jej rozwój na Roztoczu - regionie pogranicza*. Zakład Geografii Regionalnej UMCS, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego. Lublin: Kartpol s. c. na zlecenie Samorządu Województwa Lubelskiego.

Wład P., 2014, *Województwo Podkarpackie*, Wydawnictwo Turystyczne Paweł Wład, RZESZÓW.

Wład P., 2017, *Roztocze Środkowe*. Wydawnictwo Turystyczne Paweł Wład, Rzeszów

Wład P., 2017, *Roztocze Ukraińskie*. Wydawnictwo Turystyczne Paweł Wład, Rzeszów

Wład P., 2017, *Roztocze Wschodnie*. Wydawnictwo Turystyczne Paweł Wład, Rzeszów

Wład P., 2017, *Roztocze Zachodnie*. Wydawnictwo Turystyczne Paweł Wład, Rzeszów

Wolski J., 2007, *Przekształcenia krajobrazu wiejskiego Bieszczadów Wysokich w ciągu ostatnich 150 lat*. *Prace Geograficzne* nr 214, Polska Akademia Nauk Warszawa: Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN im. Stanisława Leszczyckiego.

Zgłobicki W., Kołodyńska-Gawrysiak R., Gawrysiak L., Pawłowski A., 2012. *Walory geoturystyczne rzeźby lessowej zachodniej części Wyżyny Lubelskiej*, *Przegląd Geologiczny*, Vol. 60, nr 1, s. 26-31.

## **Wykaz literatury uzupełniającej**

Beskid Niski. Rzeszów: Wydawnictwo Libra.

Bieszczady. Przewodnik, 2012, Wydawnictwo Rewasz.

Derwich A., *Ścieżka przyrodniczo-historyczna „W Dolinie Górnego Sanu”*. Ośrodek Naukowo-Dydaktyczny Bieszczadzkiego Parku Narodowego, Ustrzyki Dolne, 2002.

Długosz Z., Kurek S., 2009, *Ludność województwa podkarpackiego*, [w:] *Folia Geographica*, ser. *Geographica-Oeconomica*, vol. XXXIII, s. 29-37.

Kałamucki K., Grabowski T., 2013. *Roztoczański Park Narodowy - przyroda i człowiek: monografia kartograficzna*. Zwierzyniec: Roztoczański Park Narodowy, 2013.

Kłos, S., 2010, *Krajobrazy nieistniejących wsi: Roztocze, Pogórze Przemyskie, Bieszczady*,

Kłos, S., 2014. *Osobliwości Bieszczadów: przewodnik krajoznawczy po znanych i nieznanach*

osobliwościach regionu. Rzeszów: Wydawnictwo Libra.

Kukulak J., 2004, Zapis skutków osadnictwa i gospodarki rolnej w osadach rzeki górskiej : na przykładzie aluwii dorzecza górnego Sanu w Bieszczadach Wysokich, Wyd. Naukowe Akademii Pedagogicznej w Krakowie.

Kurek S., 2004, Problemy starzenia się ludności na obszarach pogranicza Polski południowo-wschodniej [w:] Z. Michalczyk (red.), Badania geograficzne w poznawaniu środowiska, PTG, Oddział lubelski, Wyd. UMCS Lublin, s. 559-566.

Kurek S., 2004, Przemiany demograficzne miast województwa podkarpackiego w latach 1988- 2001 [w:] J. Słodczyk i D. Rajchel (red.), Przemiany demograficzne i jakość życia ludności miast, Uniwersytet Opolski, Opole, s. 101-120.

Potaczała K., 2012, Bieszczady w PRL-u. Cz. 1-3, Olszanica: Bosz.

Potocki A., 2016, Majster Bieda czyli zakapiorskie Bieszczady. Wydawnictwo: Carpathia.

Prędko R., 2012, Ruch turystyczny w Bieszczadzkim Parku Narodowym w latach 2009–2011, Roczniki Bieszczadzkie, t. 20, s. 358-377.

Rygiel Z., 2011, Z dziejów bieszczadzkich kolejek leśnych, Wyd. Ruthenus, Krosno. Starkel L. (red.), 1991. Geografia Polski; środowisko przyrodnicze. PWN Warszawa.

Samborski M., Tomaszewski B., 2011, Wymiana terytoriów przygranicznych między Polską Ludową i ZSRR w 1951 r. Przesiedlenie Bojków z rejonu Ustrzyk Dolnych, Almanach Karpacki Płaj, t.48, s. 163-183.

Wrona J., 1996, Rzeszowskie: od Bieszczadów po Wyżynę Sandomierską i Roztocze. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1996.

#### Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

|                                                             |                                                                                                        |    |
|-------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| liczba godzin w kontakcie z                                 | Wykład                                                                                                 | -  |
| prowadzącymi                                                | Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)                                                          | 18 |
|                                                             | Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym                                                      | 3  |
| liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi    | Lektura w ramach przygotowania do zajęć                                                                | 10 |
|                                                             | Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu | 12 |
|                                                             | Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)                                | -  |
|                                                             | Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia                                                                   | 7  |
| Ogółem bilans czasu pracy                                   |                                                                                                        | 50 |
| Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika |                                                                                                        | 2  |